

DECLARAȚIA UNIVERSALĂ PRIVIND DEMOCRAȚIA (1997)

Traducere: VeDem Just

Consiliul Inter-Parlamentar,

Confirmând angajamentul Uniunii Inter-Parlamentare pentru pace și dezvoltare și convins fiind că o consolidare a procesului de democratizare și a instituțiilor reprezentative va contribui în mare măsură la atingerea acestui obiectiv,

Confirmând, de asemenea, chemarea și angajamentul Uniunii Inter-Parlamentare de a promova democrația și a institui sisteme pluraliste de guvernare reprezentativă în lume și dorind să consolideze acțiunea susținută și multiformă în acest domeniu,

Amintind că fiecare stat are dreptul suveran de a alege și a se dezvolta în mod liber, în conformitate cu voința poporului său, propriile sale sisteme politice, sociale, economice și culturale, fără intervenția altor state în strictă conformitate cu Carta Națiunilor Unite,

Amintind, de asemenea, Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată la 10 decembrie 1948 precum și Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice și Pactul internațional pentru drepturile economice, sociale și culturale, adoptate la 16 decembrie 1966, Convenția internațională a drepturilor omului pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, adoptată la 21 decembrie 1965 și Convenția cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor, adoptată la 18 decembrie 1979,

Amintind în continuare Declarația privind Criteriile pentru Alegeri Libere și Corecte pe care a adoptat-o în martie 1994 și în care a confirmat că, în orice stat, autoritatea guvernului poate deriva doar din voința poporului, așa cum este exprimată prin alegeri autentice, libere și corecte,

Referindu-se la Agenda pentru Democratizare, prezentată la 20 decembrie 1996 de Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite la cea de-a cincisprezecea ședință a Adunării Generale a Națiunilor Unite,

Adoptă Declarația Universală privind Democrația prezentate mai jos și *îndeamnă* Guvernele și Parlamentele din întreaga lume să se ghideze după conținutul acesteia:

PARTEA ÎNTÂI - PRINCIPIILE DEMOCRAȚIEI

1. Democrația este un ideal recunoscut în mod universal, precum și un scop care se bazează pe valori comune împărtășite de popoare din întreaga comunitate mondială, independent de diferențele culturale, politice, sociale și economice. Prin urmare, este un drept fundamental al

cetățeanului care trebuie exercitat în condiții de libertate, egalitate, transparență și responsabilitate, respectând pluralitatea de opinii, și în interesul comunității.

2. Democrația este atât un ideal de urmat, cât și o formă de guvernare care trebuie pus în practică conform modalităților care reflectă diversitatea experiențelor și particularităților culturale, fără a deroga de la principii, norme și reguli recunoscute la nivel internațional. Prin urmare, este o stare sau condiție perfecționată constant și întotdeauna perfectibilă, al cărei progres va depinde de o varietate de factori politici, sociali, economici și culturali.

3. Ca *ideal*, democrația își propune în esență să păstreze și să promoveze demnitatea și drepturile fundamentale ale individului, să asigure dreptatea socială, să încurajeze dezvoltarea economică și socială a comunității, să consolideze coeziunea societății și să sporească liniștea națională, precum și să creeze un climat favorabil păcii internaționale. Ca *formă de guvernare*, democrația este cea mai bună modalitate de a atinge aceste obiective; este, de asemenea, singurul sistem politic care are capacitatea de autocorecție.

4. Nu poate exista democrație fără un parteneriat autentic între bărbați și femei în desfășurarea chestiunilor publice în care bărbații și femeile acționează în condiții de egalitate și complementaritate, atrăgând îmbogățirea reciprocă din diferențele lor.

5. Starea de democrație asigură faptul că procesele de a accede la putere și felul în care este exercitată și alternată puterea permit libera concurență politică și sunt produsul participării deschise, libere și nediscriminatorii a poporului, exercitată în conformitate cu statul de drept, atât în litera, cât și în spiritul legii.

6. Democrația este inseparabilă de drepturile prevăzute în instrumentele internaționale reamintite în preambul. Prin urmare, aceste drepturi trebuie aplicate în mod efectiv, iar exercitarea lor adecvată trebuie să fie asociată cu responsabilități individuale și colective.

7. La baza democrației stau supremația legii și exercitarea drepturilor omului. Într-un stat democratic, nimeni nu este mai presus de lege și toți cetățenii sunt egali în fața legii.

8. Pacea și dezvoltarea economică, socială și culturală sunt condiții și produse ale democrației. Astfel, există o interdependență între pace, dezvoltare și respectarea statului de drept și drepturilor omului.

A DOUA PARTE – ELEMENTELE ȘI EXERCITAREA UNEI GUVERNĂRI DEMOCRATICE

9. Democrația are la bază existența unor instituții bine structurate și care funcționează eficient, o serie de norme și reguli și voința societății în ansamblu, pe deplin familiarizată cu drepturile și responsabilitățile sale.

10. Rolul instituțiilor democratice este de a media tensiunile și de a menține un echilibru între pretențiile concurente cu privire la diversitate și uniformitate, ori cu privire la cele individuale și cele colective, cu scopul de a consolida coeziunea socială și solidaritatea.

11. Democrația are ca fundament dreptul fiecăruia de a participa la gestionarea chestiunilor de interes public; prin urmare, implică existența unor instituții reprezentative la toate nivelurile, inclusiv a unui Parlament în care să fie reprezentate toate componentele societății, care să aibă puteri și mijloace necesare pentru a exprima voința poporului prin acțiunea de a legifera și prin puterea de a supraveghea activitatea Guvernului.

12. Elementul cheie al democrației este organizarea la intervale regulate de alegeri libere și corecte prin care poporul să-și poată exprima voința. Aceste alegeri trebuie organizate pe baza sufragiului universal, egal și secret, pentru ca toți alegătorii să își poată alege reprezentanții în condiții de egalitate, deschidere și transparență care să stimuleze concurența politică. De aceea, drepturile civile și politice sunt esențiale, în special dreptul la vot și de a fi ales, dreptul la libertatea de exprimare și de întrunire, dreptul de acces la informații, dreptul de organiza partide politice și de a desfășura activități politice. Organizarea partidului, activitățile, finanțele, fondurile și etica trebuie să fie reglementate corespunzător într-un mod imparțial, pentru a asigura integritatea proceselor democratice.

13. Una dintre atribuțiile esențiale ale statului este de a garanta cetățenilor săi drepturile civile, culturale, economice, politice și sociale. Prin urmare, democrația merge mână în mână cu un Guvern eficient, onest, transparent, desemnat în mod liber și care este responsabil pentru modul în care gestionează afacerilor sale publice.

14. Responsabilitatea publică, care este un element esențial în democrație, se aplică tuturor celor care dețin funcții publice, indiferent că sunt sau nu aleși, și tuturor organelor componente ale autorității publice, fără excepție. Responsabilitatea presupune dreptul publicului de a fi informat cu privire la activitățile guvernamentale, dreptul de a adresa petiții Guvernului și de a solicita remedii prin mecanisme administrative și judiciare imparțiale.

15. Viața publică în ansamblu trebuie să fie marcată de moralitate și transparență, motiv pentru care este necesar să se elaboreze și să se aplice norme și proceduri adecvate pentru a le susține.

16. Participarea individuală la procesele democratice și la viața publică la toate nivelurile trebuie reglementată în mod echitabil și imparțial și trebuie să evite orice discriminare, precum și riscul de intimidare din partea unor actori statali și non-statali.

17. Instituțiile judiciare și mecanismele de supraveghere independente, imparțiale și efective sunt garanții pentru statul de drept, care este fundamentul democrației. Pentru ca aceste instituții și mecanisme să poată asigura respectarea deplină a normelor, să îmbunătățească corectitudinea procedurilor și să remedieze nedreptățile este necesar să se asigure accesul tuturor la căi de atac administrative și judiciare pe baza egalității, precum și să se respecte deciziile administrative și judiciare atât de către organele statului și reprezentanți ai autorității publice, cât și de către fiecare membru al societății.

18. Existența unei societăți civile active este un element esențial al democrației, dar capacitatea și dorința indivizilor de a participa la procesele democratice și de a face alegeri în legătură cu guvernarea nu sunt un dat. Prin urmare, este necesară dezvoltarea unor condiții care să conducă la exercitarea reală a drepturilor participative, eliminând totodată obstacolele care împiedică sau inhibă acest exercițiu. Așadar, este indispensabil să se asigure îmbunătățirea permanentă, printre altele, a egalității, transparenței și educației și să se elimine obstacole

precum ignoranța, intoleranța, apatia, lipsa unor alegeri și a unor alternative autentice, și absența unor măsuri care ar trebui să remedieze dezechilibrele sau discriminarea de natură socială, culturală, religioasă, rasială sau pe motive de gen.

19. Pentru ca starea democrației să fie durabilă, trebuie să existe un climat și o cultură democratică care să fie continuu hrănite și îmbogățite prin educație și prin alte instrumente culturale și informaționale. Prin urmare, o societate democratică trebuie să promoveze educația în sensul cel mai larg al termenului, în special educația civică și formarea unei cetățenii responsabile.

20. Procesele democratice înfloresc într-un mediu economic favorabil; astfel, în efortul său general de dezvoltare, societatea trebuie să se angajeze în a satisface nevoile economice de bază ale celor mai defavorizați, asigurând astfel integrarea lor deplină în procesul democratic.

21. Starea democrației presupune libertatea de opinie și de exprimare; acest drept implică libertatea de a avea opinii fără nicio interferență și de a căuta, primi și transmite informații și idei prin orice mijloace de comunicare și indiferent de frontiere.

22. Instituțiile și procesele democrației trebuie să permită participarea tuturor oamenilor, atât în societățile omogene, cât și în cele eterogene, pentru a proteja diversitatea, pluralismul și dreptul de a fi diferit într-un climat de toleranță.

23. Instituțiile și procesele democratice trebuie, de asemenea, să susțină descentralizarea locală și regională a Guvernului și a administrației, care este un drept și o necesitate, și care face posibilă o mai mare bază participativă a oamenilor.

A TREIA PARTE - DIMENSIUNEA INTERNAȚIONALĂ A DEMOCRAȚIEI

24. De asemenea, democrația trebuie recunoscută ca principiu internațional aplicabil organizațiilor internaționale și statelor în relațiile lor internaționale. Principiul democrației internaționale nu înseamnă doar reprezentarea egală sau echitabilă a statelor; se extinde și asupra drepturilor și obligațiilor economice ale statelor.

25. Principiile democrației trebuie să se aplice gestionării internaționale a chestiunilor de interes global și a patrimoniului comun al omenirii, în special a mediului uman.

26. Pentru a proteja democrația internațională, statele trebuie să se asigure că a lor conduită este în conformitate cu dreptul internațional, să se abțină de la amenințarea sau utilizarea forței și de la orice conduită care ar pune în pericol sau ar încălca suveranitatea și integritatea politică și teritorială a altor state și să ia măsuri pentru a-și rezolva diferendele prin mijloace pașnice.

27. O democrație trebuie să susțină principiile democratice în relațiile internaționale. În acest sens, statele și organizațiile internaționale trebuie să se abțină de la orice comportament nedemocratic, să își exprime solidaritatea cu guvernele democratice și actorii non-statali, precum organizațiile neguvernamentale care lucrează pentru democrație și drepturile omului, și să extindă solidaritatea lor la cei ce sunt victime ale încălcărilor drepturilor omului în regimurile nedemocratice. Pentru a consolida justiția penală internațională, democrațiile trebuie să

respingă impunitatea pentru crimele internaționale și încălcările grave ale drepturilor fundamentale ale omului și să sprijine înființarea unei Curți penale internaționale permanente.

NOTE:

1. **Uniunea Inter-Parlamentară** este o organizație internațională a parlamentelor din diverse state. A fost înființată în anul 1889, fiind concepută inițial pentru parlamentari, însă s-a transformat apoi într-o organizație a parlamentelor din statele suverane. În prezent, 179 de parlamente din 193 de țări sunt membre ale organizației. UIP are statut de observator permanent la ONU. Detalii la www.ipu.org.

2. **Declarația** a fost adoptată fără un vot de către Consiliul Inter-Parlamentar la a 161-a sesiune desfășurată la Cairo în data de 16 Septembrie 1997. Delegația Chinei și-a exprimat rezerve cu privire la acest text.

3. **VeDem Just** este asociația Voci pentru Democrație și Justiție, înființată la 10 decembrie 2015 în București, România. Mai multe pe www.vedemjust.ro.